

BESLUT

Diarienummer

V 2021/2300

2021-10-28

Utbildningsdepartementet

Rektor

Yttrande över promemorian Professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare (U2021/03373)

Lunds universitet har beretts möjlighet att yttra sig över promemorian Professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare(U2021/03373)

Lunds universitet ställer sig positivt till initiativet att införa ett nationellt professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare. Kompetensutveckling och fort- och vidareutbildning liksom forsknings forskning och utvecklingsarbete utgör fundament i utbildningsväsendets kvalitet på kort och lång sikt. Till detta tillkommer att bristen på utbildade och legitimerade lärare är stor vilket gör det angeläget att satsa på kompetensutveckling och tydlig professionsstruktur. Promemorian innehåller dock förslag som LU vill uppmärksamma eftersom de dels kan leda i annan riktning än vad som är önskvärt, dels är antingen vaga eller alltför detaljerade och då riskerar att leda till en otydlighet. Ett grundläggande problem med promemorian är att den lämnar flera centrala frågor kring professionsprogrammet obesvarade och att den därmed inte svarar upp mot förhoppningar om ett klagörande av en långsiktigt hållbar strategi för etableringen av ett nationellt professionsprogram.

Rådet för professioner i skolväsendet

”Rådet för professioner i skolväsendet” som Skolverket ansvarar för ska, enligt förslaget, bestå av företrädare för professionerna, huvudmän, universitet och högskolor samt Skolverket. Rådet ges ett långtgående ansvar för professionsprogrammets utformning och implementering. Universitetet tycker att det saknas konkretion kring kompetensutvecklingsstrukturen vilket gör uppdraget för rådet mycket

svårt. Vi skulle därför gärna sett ett tydligare ramverk och uppdrag till rådet i förslaget.

Lärosätenas roll bör klargöras

Lärosätenas roll och ansvar för professionsprogrammet är inte tillräckligt klargjort. I promemorian uttrycks att lärosätena troligen kommer att vara utförare av flera av de aktuella kompetensutvecklingsinsatserna inom ramen för programmet. Det framstår som en vag formulering i förhållande till såväl lärosätenas samlade kompetens som till lagstiftade ambitioner om en skola på vetenskaplig grund. Att lärosätena ges möjligheter att ta ett betydande ansvar för professionsprogrammets utformning och genomförande är centralt både i förhållande till den vetenskapligt grundade professionsutvecklingen inom skolväsendet och till lärarutbildningens kvalitetsutveckling.

Länka meriteringsnivåerna till den akademiska examensstrukturen

Universitetet vill särskilt framhålla betydelsen av att det nationella professionsprogrammet länkas till den akademiska examensstrukturen på ett tydligare sätt. Ett konkret förslag i sammanhanget är att meriteringsnivån meriterad knyts till en generell examen på avancerad nivå i form av en masterexamen. På så vis hade betydande delar av kompetensutvecklingsutbudet genomförts inom ramen för lärosätenas etablerade kvalitetsarbete och kvalitetssäkringssystem samtidigt som dess vetenskapliga förankring hade säkerställts. En sådan lösning hade också lagt en god grund för att lärosätenas bidrag till professionsprogrammet kunde bygga på långsiktig och hållbar utbildningsplanering. Den första meriteringsnivåns koppling till en masterexamen hade vidare etablerat en länk som bygger på kunskapsmässig progression i förhållande till den andra meriteringsnivån. Detta hade uteslutit möjligheten att bli särskilt meriterad utan att först vara meriterad samtidigt som den första meriteringsnivån hade gett behörighet att studera mot en forskarexamen, vilket i enlighet med promemorian är en förutsättning för att uppnå den andra meriteringsnivån. Så som de preliminära kriterierna för respektive meriteringsnivå är formulerade innebär avsaknaden av en koppling mellan nivåerna också att meriteringsnivån särskilt meriterad kan uppnås utan särskilda krav på dokumenterad undervisningsskicklighet inom skolväsendet. Detta framstår inte som rimligt i en skola där lärares

undervisningsskicklighet står i centrum och på den grunden är det uppenbart att meriteringsnivån särskilt meriterad riskerar att möta en legitimitetsproblematik i skolpraktiken.

Universitetet hade gärna sett att det fanns ytterligare en nivå i meriteringssystemet, erfaren lärare, i enlighet med tidigare utredningar och att professionsprogrammet kunde kopplas tydligare till den akademiska examensstrukturen med tex den generella examen på avancerad nivå i form av en masterexamen. Vi anser också att tidsspannet på åtta år till första meriteringsnivån är för långt.

Regional förankring av behov och förutsättningar

Universitetet noterar vidare att det förslag som anförs i promemorian inte länkar samman det nationella professionsprogrammet med den regionala nivån i skolsystemet. Avsaknaden av en sådan koppling riskerar att leda mot ett professionsprogram som saknar en organisatorisk grund för kontinuerlig kunskapsinhämtning avseende regionala och lokala behov och förutsättningar. Detta är en utveckling som vore problematisk av såväl legitimitetsskäl som utifrån möjligheten att utskilja relevanta kompetensutvecklingsbehov.

Professionsprogrammet i förhållande till andra utbildningsinsatser

Universitetet ser positivt på att rätten till kompetensutveckling tydliggörs och förs in i skollagen. Flera av kompetensutvecklingsinsatserna föreslås bygga på kollegialt lärande där flera skolor samarbetar, eller sker i samarbete med andra huvudmän vilket vi anser mycket positivt. Det är dock viktigt att det nationella professionsprogrammet etableras som en integrerad del av befintliga strukturer för kompetens- och professionsutveckling inom skolväsendet med koppling till verksamheter och initiativ som exempelvis den pågående försöksverksamheten inom Utveckling lärande, forskning (ULF), praktikinära skolforskning, regionala utvecklingscentrum, Lärarlyftet, Skolverkets fortbildningsinsatser samt kvalitetssystemen på huvudmannanivå. Det är centralt att det nationella professionsprogrammet inte utvecklas som en parallell verksamhet som potentiellt kan komma att ställas i ett konkurrerens- eller konfliktförhållande i relation till andra verksamheter och satsningar som stödjer rektorers, lärares och förskollärares professionsutveckling. Mot denna bakgrund behövs en utförligare analys av programmets koppling till befintliga verksamheter och initiativ.

Professionsprogrammet bör endast riktas mot redan behöriga lärare

VAL och lärarlyftskurserna med sitt speciella syfte att leda till behörighet som lärare bör inte vara en del av professionsprogrammet. Syftet med programmet är vidareutveckling av redan behöriga, legitimerade lärare. Därmed är det olämpligt att insatser som ska leda till behörighet blir en del av professionsprogrammet.

Beslut

Beslut om att avge detta yttrande har fattats av undertecknad rektor i närvaro av Susanne Kristensson efter hörande av representant för Lunds universitets studentkårer och efter föredragning av projektledare Sara Virkelyst, universitetsledningens staber. I beredningen har även utbildningschef Lars Andersson och utbildningschef Sinikka Neuhaus deltagit.

Erik Renström